

Οι ελληνικές εξαγωγές στις διεθνείς αλυσίδες αξίας

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

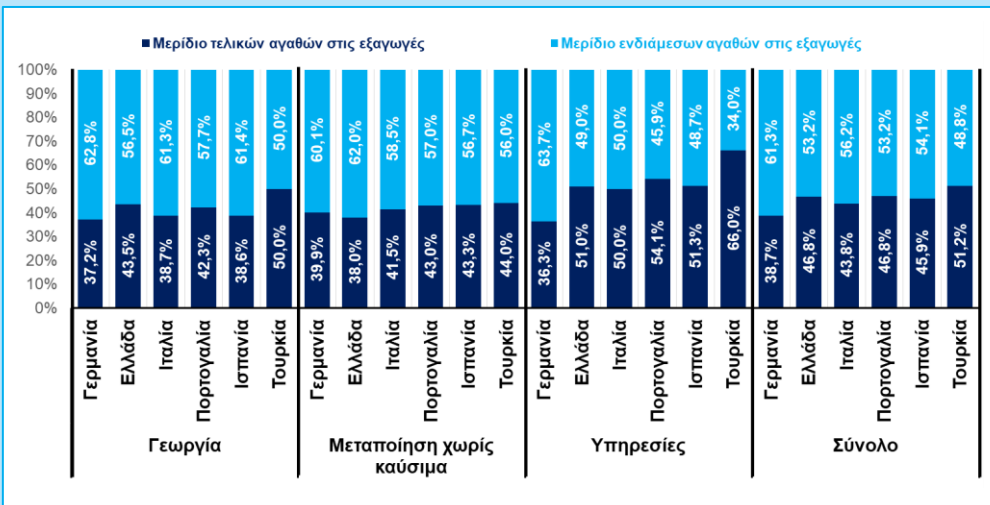
- Η στροφή του παραγωγικού προτύπου προς τις εξαγωγές σηματοδοτεί την εμφάνιση της εξαγωγικής δραστηριότητας της ελληνικής μεταποίησης, που δημιουργεί καλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας με υψηλότερες εξειδικεύσεις, συμβάλλοντας έτσι στην τεχνολογική αναβάθμιση και την ευημερία της χώρας. Η Ελλάδα εισάγει σήμερα πολλά τελικά προϊόντα που θα μπορούσαν δυνητικά να παράγονται εδώ υποκαθιστώντας εισαγωγές. Η χρήση ελληνικών ενδιάμεσων προϊόντων στις εξαγωγές τρίτων χωρών είναι επίσης περιορισμένη σε σχέση με άλλες χώρες. Με την εξαίρεση των βασικών μετάλλων και των χημικών που έχουν ενταχθεί ικανοποιητικά σε διεθνείς μεταποιητικές αλυσίδες αξίας, η Ελλάδα συμμετέχει μόνο οριακά σε αυτές. Στο πλαίσιο αυτό, και για να μπορέσει η ελληνική μεταποίηση να αυξήσει το βαθμό ενσωμάτωσης της στην παγκόσμια παραγωγική διαδικασία, η Ελλάδα καλείται να αναπτύξει υποδομές γνώσης και καινοτομίας υψηλού επιπέδου για να γίνει πόλος έλξης ξένων νεωτερικιστικών επενδύσεων και χώρα-κόμβος αναφοράς στις διεθνείς αλυσίδες αξίας. Σύμφωνα με σχετική ανάλυση του ΚΕΠΕ ([Οικονομικές Εξελίξεις, Τεύχος 32, Φεβρουάριος 2017](#)), η Ελλάδα στον τομέα αυτό παρουσιάζει μια μικτή εικόνα καθώς, από την μια πλευρά,
 - είναι 4η διεθνώς (μεταξύ 33 χωρών) στη συμμετοχή των νέων 20 ετών στην τριτοβάθμια εκπαίδευση
 - είναι 6η διεθνώς (μεταξύ 44 χωρών) σε αποφοίτους τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στις φυσικές επιστήμες και τη μηχανολογία, που αντιπροσωπεύουν το 26% όλων των αποφοίτων, αλλά διαθέτει μόνο 5,8 ανά 1000 άτομα πληθυσμού ηλικίας 25-64 με διδακτορικό και βρίσκεται στην 21η θέση σε 34 χώρες στη σχετική κατάταξη, και,
 - διαθέτει μόνο 7,5 ερευνητές και 10,8 εργαζόμενους στην έρευνα και ανάπτυξη (ερευνητές, τεχνικούς και υποστηρικτικό προσωπικό) ανά 1000 απασχολούμενους (21η σε 36 χώρες και 24η σε 34 χώρες αντιστοιχώς), ενώ, επίσης,
 - μόνο το 13,9% των ερευνητών απασχολούνται σε επιχειρήσεις (τελευταία σε 36 χώρες, σε 30 από τις οποίες το ποσοστό είναι πάνω από 30%), με το 65,2% και το 19,9% των ερευνητών να απασχολούνται στην εκπαίδευση και το δημόσιο αντιστοιχώς,
 - είναι 32η σε 37 χώρες όσον αφορά στην άμεση κρατική χρηματοδότηση των δαπανών των επιχειρήσεων, και τη χορήγηση φορολογικών κινήτρων, για έρευνα και ανάπτυξη
 - είναι τελευταία (37η) στις δαπάνες των επιχειρήσεων για έρευνα και ανάπτυξη.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΟΥ ΠΑΡΑΓΕΙ!
Το εβδομαδιαίο δελτίο του ΣΕΒ εμπλουτίζεται με μία πρόσθετη ενότητα, με τίτλο «Η Ελλάδα που παράγει».
Αρχής γενομένης από το δελτίο της επόμενης εβδομάδας, την 12/10/2017, θα παρουσιάζονται ειδικότερα θέματα που άπτονται της ανάπτυξης της εγχώριας βιομηχανίας καθώς και επιχειρηματικά success-stories της ελληνικής μεταποίησης.

Ταυτόχρονα, η μεταποίηση για να παίξει τον αναπτυξιακό της ρόλο στην ελληνική οικονομία θα πρέπει να απελευθερωθεί από τα πλοκάμια της θεσμικής ανεπάρκειας και του δυσβάσταχτου κόστους παραγωγής σε σχέση με άλλες χώρες (υπερφορολόγηση, υψηλό μη μισθολογικό κόστος, υψηλό κόστος ενέργειας, υψηλό κόστος συμμόρφωσης προς το εποπτικό πλαίσιο, στρεβλώσεις και καθυστερήσεις στην αδειοδοτική διαδικασία, κ.ο.κ.), έτσι ώστε να ενισχυθεί το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα στις διεθνείς αγορές.

- Σημαντικά βελτίωση καταγράφεται στις προοπτικές της μεταποίησης τον Σεπτέμβριο του 2017. Ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση (PMI) παρουσιάζει τον εντονότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγής από τον Ιούνιο του 2008, την ώρα που οι επιχειρηματικές προσδοκίες στη βιομηχανία ενισχύονται σημαντικά. Παράλληλα, η περαιτέρω ενίσχυση του όγκου λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων (+3% τον Ιούλιο του 2017 και +2,5% το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2017), διατηρεί την αισιοδοξία στο λιανικό εμπόριο, την ώρα που η καταναλωτική εμπιστοσύνη ακολουθεί μια σταθερή ανοδική πορεία, με τα νοικοκυριά να εμφανίζονται λιγότερο απαισιόδοξα για την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης και της ανεργίας. Την ίδια ώρα, οι καταθέσεις των νοικοκυριών σημείωσαν άνοδο για 3ο συνεχόμενο μήνα τον Αύγουστο του 2017 (μηνιαία καθαρή ροή +€691 εκατ.), αν και η πληρωμή της 2ης και 3ης δόσης του φόρου εισοδήματος καθώς και η πληρωμή των δόσεων του ΕΝΦΙΑ, αναμένεται να ασκήσει πιέσεις στα διαθέσιμά τους κατά το επόμενο διάστημα. Στο προσχέδιο προϋπολογισμού 2018, αναδεικνύεται η κόπωση των εσόδων από άμεσους φόρους, αλλά εκτιμάται ότι ανεξάρτητα των οικονομικών εξελίξεων, τα έσοδα από έμμεσους φόρους, καθώς και οι επιδόσεις του ασφαλιστικού συστήματος, θα συνεχίσουν να βελτιώνονται θεαματικά. Μια εξαιρετικά φιλόδοξη εξοικονόμηση λειτουργικών δαπανών αναμένεται να χρηματοδοτήσει σημαντικές νέες κοινωνικές δαπάνες, παρά την επίτευξη ενός υψηλού πρωτογενούς πλεονάσματος.

Στόχος η ενίσχυση της συμμετοχής της ελληνικής μεταποίησης στις διεθνείς αλυσίδες αξίας!

Μερίδια τελικών και ενδιάμεσων αγαθών στις εξαγωγές επιλεγμένων χωρών κατά κλάδο ως % των συνολικών εξαγωγών του κλάδου της κάθε χώρας, 2011 (OECD, Trade in Value Added Statistics, 2014)

Τομέας Μακροοικονομικής Ανάλυσης και Ευρωπαϊκής Πολιτικής

Μιχάλης Μασουράκης
Chief Economist

E: mmassourakis@sev.org.gr
T: +30 211 500 6104

Μιχάλης Μητσόπουλος
Senior Advisor

E: mmitsopoulos@sev.org.gr
T: +30 211 500 6157

Θανάσης Πρίντσιπας
Associate Advisor

E: printsipas@sev.org.gr
T: +30 211 500 6176

Οι απόψεις στην παρούσα έκθεση είναι των συγγραφέων και όχι απαραίτητα του ΣΕΒ. Ο ΣΕΒ δεν φέρει καμία ευθύνη για την ακρίβεια ή την πληρότητα των πληροφοριών που περιλαμβάνει η έκθεση.

Με την ευγενική χορηγία:

Η ενσωμάτωση της ελληνικής οικονομίας στην παγκόσμια αγορά

Στη σημερινή παγκοσμιοποιημένη οικονομία, οι επιχειρήσεις αναζητούν εισροές στην παραγωγική τους διαδικασία από ντόπιες και ξένες επιχειρήσεις για να παραχθούν προϊόντα και υπηρεσίες που είτε θα καταναλωθούν στην εγχώρια και τις ξένες αγορές (τελικά αγαθά), είτε θα χρησιμοποιηθούν ως εισροές σε άλλες ντόπιες ή ξένες επιχειρήσεις (ενδιάμεσα αγαθά), σε μια αλυσίδα αξίας όπου κάθε επιχείρηση και κάθε χώρα συμμετέχει, ανάλογα με την ικανότητά της να παράγει ό,τι ζητείται ανταγωνιστικά, με το χαμηλότερο κόστος και στην καλύτερη ποιότητα. Η ανάπτυξη μιας χώρας προϋποθέτει τη συμμετοχή της σε διεθνείς αλυσίδες αξίας όπου σταδιακά από προμηθευτή πρώτων υλών, μετατρέπεται σε προμηθευτή ενδιάμεσων, και σε κάποιο απώτερο στάδιο, τελικών αγαθών. Η παραγωγική διαδικασία σήμερα είναι διεσπαρμένη σε πολλές επιχειρήσεις σε πολλές χώρες. Ένα αυτοκίνητο μπορεί ως τελικό προϊόν να παράγεται σε μια χώρα αλλά η επιχείρηση που το παράγει μπορεί να χρησιμοποιεί συστατικά υλικά από επιχειρήσεις σε άλλες χώρες. Ένα αυτοκίνητο που παράγεται στη Γερμανία μπορεί να χρησιμοποιεί μπαταρίες από την Τσεχία, μηχανές από την Αγγλία, ελάσματα αλουμινίου από την Ελλάδα (όπως συμβαίνει ήδη), κ.ο.κ. Για να είναι όμως η διαδικασία αυτή αποτελεσματική, το εξωτερικό εμπόριο των χωρών που συμμετέχουν πρέπει και αυτό να επιτρέπει τη διακίνηση των προϊόντων με όσο το δυνατόν απρόσκοπτο τρόπο γίνεται, και οι διαδικασίες παραγωγής σε κάθε χώρα να έχουν πετύχει κάποια πρότυπα δεξιοτήτων και ποιότητας αποδεκτά στις υπόλοιπες χώρες. Η επιτυχής ενσωμάτωση μιας χώρας στην παγκόσμια παραγωγική διαδικασία προϋποθέτει προηγμένες τεχνολογίες και υψηλές εξειδικεύσεις. Χώρες χαρακτηρίζονται ως αναπτυσσόμενες ή αναπτυγμένες με βάση το βαθμό συμμετοχής τους σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας και κατά πόσον έχουν προχωρήσει στην παραγωγή τελικών προϊόντων όσο το δυνατόν υψηλότερης προστιθέμενης αξίας.

Στη σύγχρονη παγκοσμιοποιημένη οικονομία, οι επιχειρήσεις πολλές φορές αποφασίζουν να εγκαταστήσουν παραγωγικό δυναμικό σε άλλες χώρες από αυτές που κυρίως δραστηριοποιούνται, είτε από μόνες τους είτε σε συνεργασία με άλλες ντόπιες επιχειρήσεις στις τρίτες χώρες, στις οποίες αναθέτουν την παραγωγή ενδιάμεσων, κυρίως, αγαθών για να τα χρησιμοποιήσουν στη δική τους παραγωγική διαδικασία. Η άλλη όψη του νομίσματος είναι ότι οι διάφορες χώρες γίνονται αποδέκτες εγκατάστασης ξένων επιχειρήσεων και οι ντόπιες επιχειρήσεις αποδέκτες συνεργασίας με ξένες επιχειρήσεις. Οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονται κυρίως λόγω ευνοϊκού διαφορικού κόστους, εγγύτητας σε αγορές, αξιοποίησης εξειδικευμένου προσωπικού και τεχνολογιών, κοκ. και αφορούν σε δραστηριότητες μεταποίησης, έρευνας και ανάπτυξης, υποστηρικτικών λειτουργιών τεχνικού, αλλά και φορολογικού, λογιστικού και χρηματοδοτικού χαρακτήρα, κοκ. Η κάθε χώρα προσελκύει επιχειρηματικές δραστηριότητες από το εξωτερικό όσο πιο φιλικό προς την επιχειρηματικότητα είναι το θεσμικό περιβάλλον, όσο καλύτερες υποδομές διαθέτει, κυρίως σε σχέση με τη διευκόλυνση του διεθνούς εμπορίου και των χρηματοοικονομικών συναλλαγών, τηλεπικοινωνιών, μεταφορών, τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών, καινοτομίας και νεωτερισμών, κοκ.

Η ανάπτυξη μιας χώρας προϋποθέτει τη συμμετοχή της σε διεθνείς αλυσίδες αξίας όπου σταδιακά από προμηθευτή πρώτων υλών, μετατρέπεται σε προμηθευτή ενδιάμεσων, και σε κάποιο απώτερο στάδιο, τελικών αγαθών.

Η Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, κάνει βήματα για να αναπτύξει και να βελτιώσει εν γένει τις υποδομές της και να θεραπεύσει τις θεσμικές της αδυναμίες και, έτσι, να αποκτήσει μεγαλύτερη εξωστρέφεια στο παραγωγικό της πρότυπο, ώστε να ενισχυθεί η ενσωμάτωση της στην παγκόσμια αγορά. Η πορεία

βελτίωσης, βεβαίως, είναι αργή, δεδομένων των αναπτυξιακών προκλήσεων που αντιμετωπίζει η χώρα μετά από σχεδόν μια δεκαετία ύφεσης. Από το 2010 και μετά, η ταχεία δημοσιονομική προσαρμογή που επιχειρήθηκε προκάλεσε όχι μόνο τη βαθύτερη ύφεση στην ιστορία της χώρας σε ειρηνική περίοδο, αλλά και απώλεια της δημόσιας εικόνας της χώρας στο εξωτερικό που προφανώς δεν βοηθά προς την κατεύθυνση διεθνών συνεργασιών των ελληνικών με ξένες επιχειρήσεις. Από την άλλη μεριά, η κρίση ήταν μια ευκαιρία για πολλές ελληνικές εξαγωγικές επιχειρήσεις να επεκτείνουν τις δραστηριότητες τους στο εξωτερικό, ακόμη και με την εγκατάσταση παραγωγικού δυναμικού εκτός Ελλάδας, και για άλλες να δοκιμάσουν τις δυνάμεις τους στις εξαγωγές, μετά την κατάρρευση του κύκλου εργασιών στην εγχώρια οικονομία.

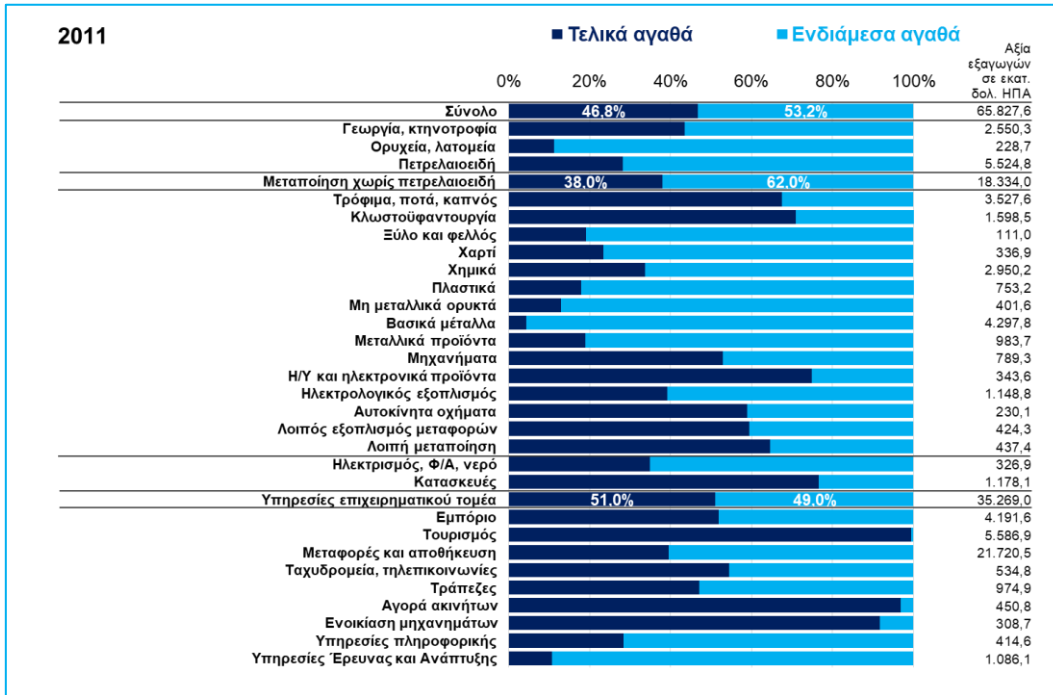
Η παραγωγική διαδικασία σήμερα είναι διεσπαρμένη σε πολλές επιχειρήσεις σε πολλές χώρες. Ένα αυτοκίνητο μπορεί ως τελικό προϊόν να παράγεται σε μια χώρα αλλά η επιχείρηση που το παράγει μπορεί να χρησιμοποιεί συστατικά υλικά από επιχειρήσεις σε άλλες χώρες. Ένα αυτοκίνητο που παράγεται στη Γερμανία μπορεί να χρησιμοποιεί μπαταρίες από την Τσεχία, μηχανές από την Αγγλία, ελάσματα αλουμινίου από την Ελλάδα, κ.ο.κ.

Ο βαθμός ενσωμάτωσης μιας χώρας στην παγκόσμια αγορά αντανακλάται εν μέρει και στη συμμετοχή μιας χώρας σε διεθνείς αλυσίδες αξίας. Ο ΟΟΣΑ δημοσιεύει στοιχεία για τη διεξόδωση μιας χώρας, και των κλάδων οικονομικής της δραστηριότητας, σε διεθνείς αλυσίδες αξίας. Μια ενδιαφέρουσα διάσταση του θέματος είναι η σύνθεση των ελληνικών εξαγωγών μεταξύ τελικών και ενδιάμεσων προϊόντων και υπηρεσιών. Το 2011, μόνο το 47% (51% το 2005) των εξαγωγών μας είναι τελικά

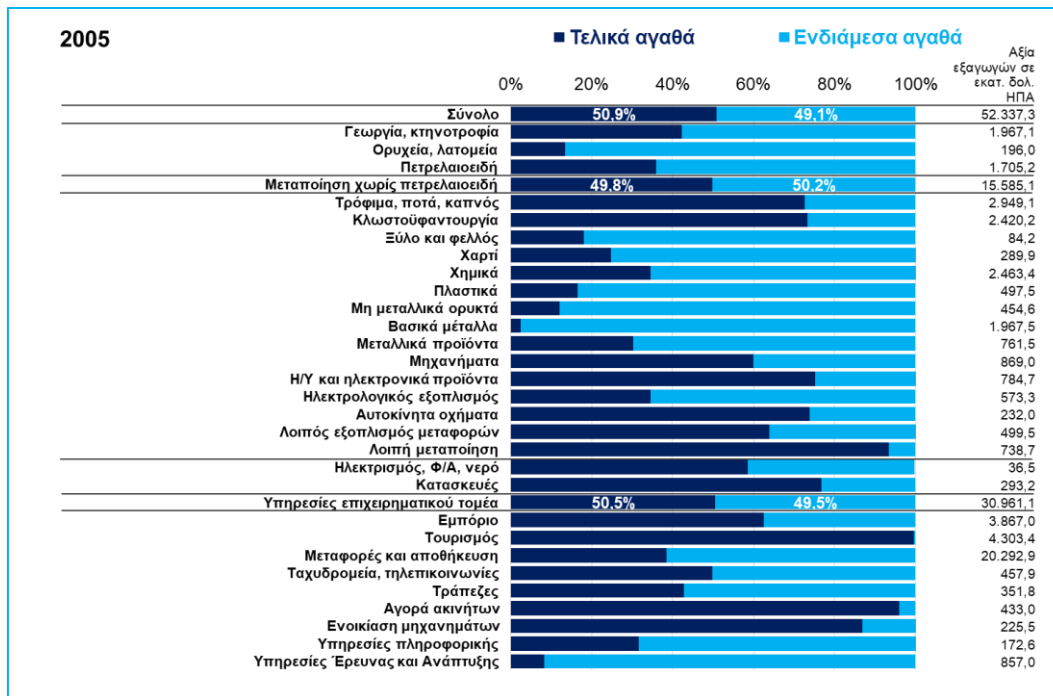
προϊόντα, καταναλώνονται δηλαδή αυτούσια από τις χώρες που τα εισάγουν, ενώ τα υπόλοιπα «εισέρχονται» στην παραγωγική τους διαδικασία. Στη μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή, το ποσοστό τελικών προϊόντων είναι 38% (50% το 2005, [Δ01](#)), ενώ το ποσοστό των εξαγόμενων ενδιάμεσων προϊόντων στην ελληνική μεταποίηση χωρίς πετρελαιοειδή είναι μεγαλύτερο από ό,τι σε άλλες χώρες (Διάγραμμα 1^{ης} σελίδας). Στην γεωργία, κτηνοτροφία κλπ. οι εξαγωγές προϊόντων για τελική κατανάλωση ανέρχονται σε 44% (44% το 2005), ενώ τα υπόλοιπα «μεταποιούνται» στο εξωτερικό (με κλασική περίπτωση το ελληνικό ελαιόλαδο, που εξάγεται στην Ιταλία, καθώς και ο καπνός και το βαμβάκι που εξάγονται κατά κανόνα για μεταποίηση στο εξωτερικό). Σημειώνεται ότι στη γεωργία, το ποσοστό των εξαγόμενων τελικών προϊόντων είναι μικρότερο από άλλες νοτιοευρωπαϊκές χώρες, ένδειξη ότι οι ελληνικές εξαγωγές γεωργικών προϊόντων δεν καταναλώνονται αυτούσιες αλλά ενσωματώνονται σε μεγαλύτερο βαθμό από άλλες χώρες στη μεταποίηση των χωρών που τα εισάγουν.

Η όλη συζήτηση για μια αλλαγή του παραγωγικού προτύπου προς εξωστρεφείς δραστηριότητες περιλαμβάνει εξ ανάγκης και τη δυνατότητα σύστασης παραγωγικών μονάδων που «μεταποιούν» τα ενδιάμεσα αυτά αγαθά έτσι ώστε να δημιουργείται πολύ μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία (δηλαδή εισοδήματα) στην Ελλάδα. Η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να υποβοηθηθεί και με την είσοδο ξένων επενδύσεων, που θα ενδιαφέρονται για τη μεταποίηση αυτών των ενδιάμεσων προϊόντων που μέχρι σήμερα, κατά κύριο λόγο, εξάγονται σε τρίτες χώρες και ενσωματώνονται στην εγχώρια παραγωγή και τις εξαγωγές τελικών προϊόντων των χωρών αυτών.

Στον τομέα των εισαγωγών, έχει ενδιαφέρον να αναφερθεί ότι η χώρα (το 2011) εισάγει USD 35 δισ. μεταποιημένα προϊόντα, (εκ των οποίων USD 14 δισ. είναι τελικά προϊόντα), όταν η αντίστοιχη ελληνική παραγωγή ανέρχεται σε USD 66 δισ. (εκ των οποίων εξάγονται USD 18 δισ.). Αντίστοιχα στη γεωργία, κτηνοτροφία κλπ. οι εισαγωγές ανέρχονται σε USD 2 δισ. (εκ των οποίων USD 1 δισ. σε τελικά προϊόντα), όταν η ελληνική παραγωγή διαμορφώνεται σε USD 17

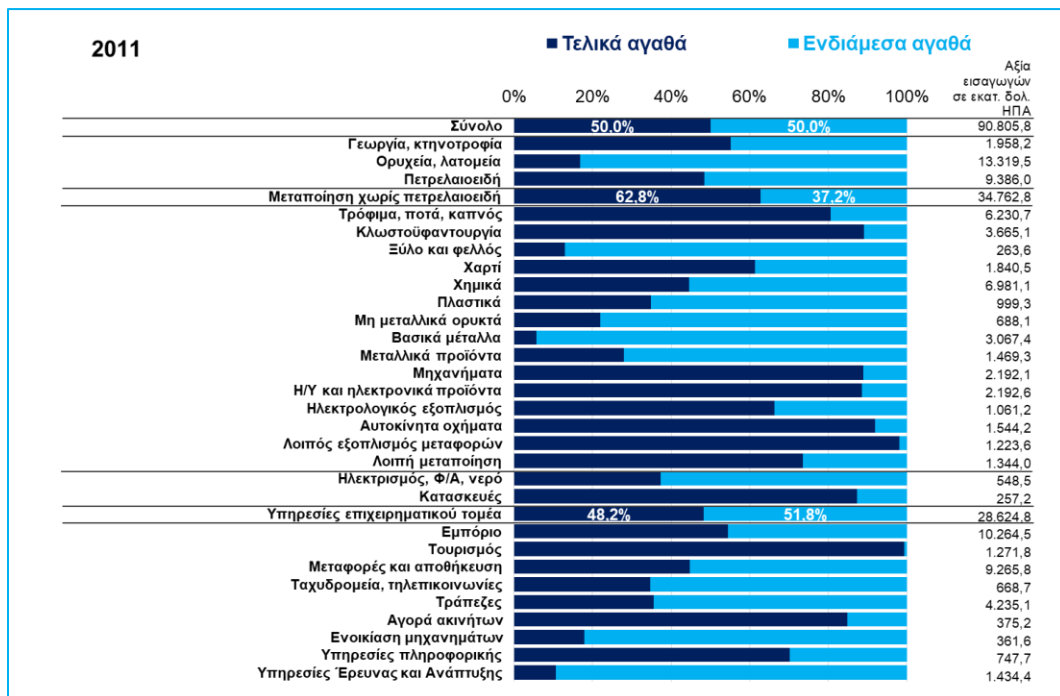
Δ01: Μεριδία τελικών και ενδιάμεσων αγαθών στις ελληνικές εξαγωγές κατά κλάδο ως % των συνολικών εξαγωγών του κλάδου (OECD, Trade in Value Added Statistics, 2011)

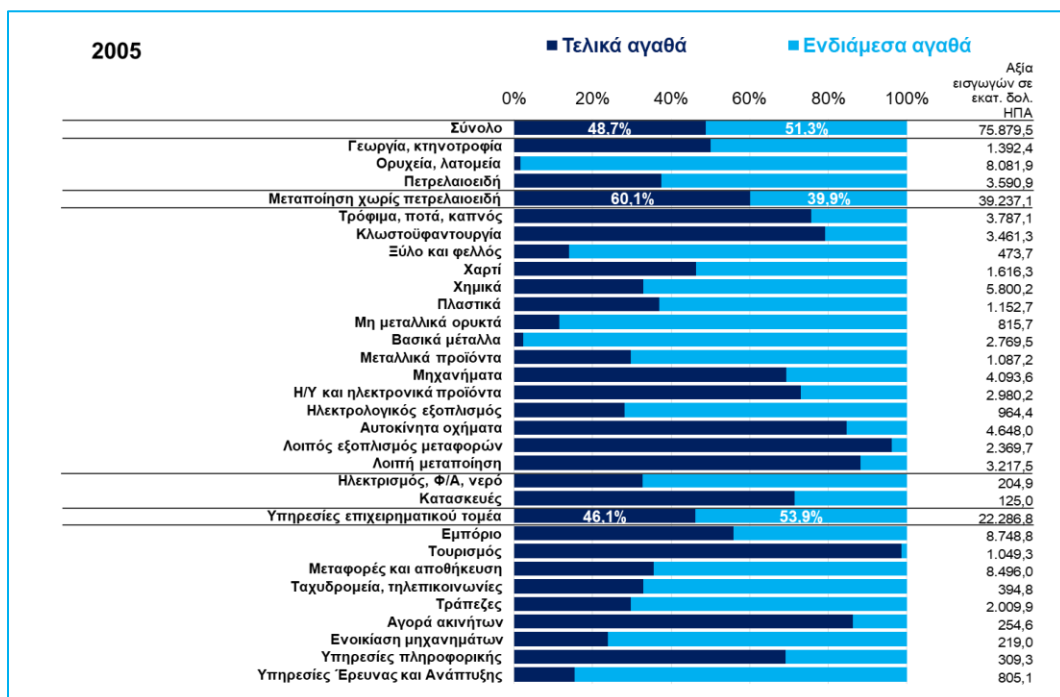
δισ. (εκ των οποίων εξάγονται USD 2,5 δισ. Δ02). Σύμφωνα με τα στοιχεία αυτά, η άποψη ότι η Ελλάδα δεν παράγει τίποτα, δεν ευσταθεί. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι δεν θα μπορούσαμε να παράγουμε περισσότερα, με μια οικονομία που θα γίνεται πιο εξωστρεφής, και θα διαθέτει παραγωγικές μονάδες που όχι μόνο εξάγουν, αλλά υποκαθιστούν και εισαγωγές. Τα μεγέθη αυτά, λοιπόν, σκιαγραφούν και πάλι τις ευκαιρίες που

υπάρχουν από ένα μεγάλο μετασχηματισμό παραγωγικού προτύπου στην ελληνική οικονομία. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να ληφθούν υπόψη στην κατάστρωση, όχι μόνο, των δημόσιων πολιτικών για την αναπτυξιακή στρατηγική της χώρας, αλλά και των επενδυτικών σχεδίων ιδιωτών για τους κλάδους όπου υπάρχουν μεγαλύτερες αναπτυξιακές ευκαιρίες.

Δ02: Μεριδία τελικών και ενδιάμεσων αγαθών στις ελληνικές εισαγωγές κατά κλάδο ως % των συνολικών εισαγωγών του κλάδου (OECD, Trade in Value Added Statistics, 2011)

Παράλληλα, από τα στοιχεία του ΟΟΣΑ μπορεί να διακριθεί η εγχώρια από την εισαγόμενη προστιθέμενη αξία που υπεισέρχεται στις ελληνικές εξαγωγές, καθώς, επίσης και η προστιθέμενη αξία που παράγεται από τους ίδιους τους εξαγωγείς (εγχώρια άμεση) από την προστιθέμενη αξία που παράγεται από τους εγχώριους προμηθευτές τους (εγχώρια έμμεση).

Όσο μεγαλύτερα είναι τα ποσοστά της προστιθέμενης αξίας που παράγουν οι προμηθευτές μιας εξαγωγικής επιχείρησης, τόσο πιο διασυνδεδεμένη με την εγχώρια, αλλά και τη διεθνή παραγωγή, είναι η συγκεκριμένη επιχείρηση.

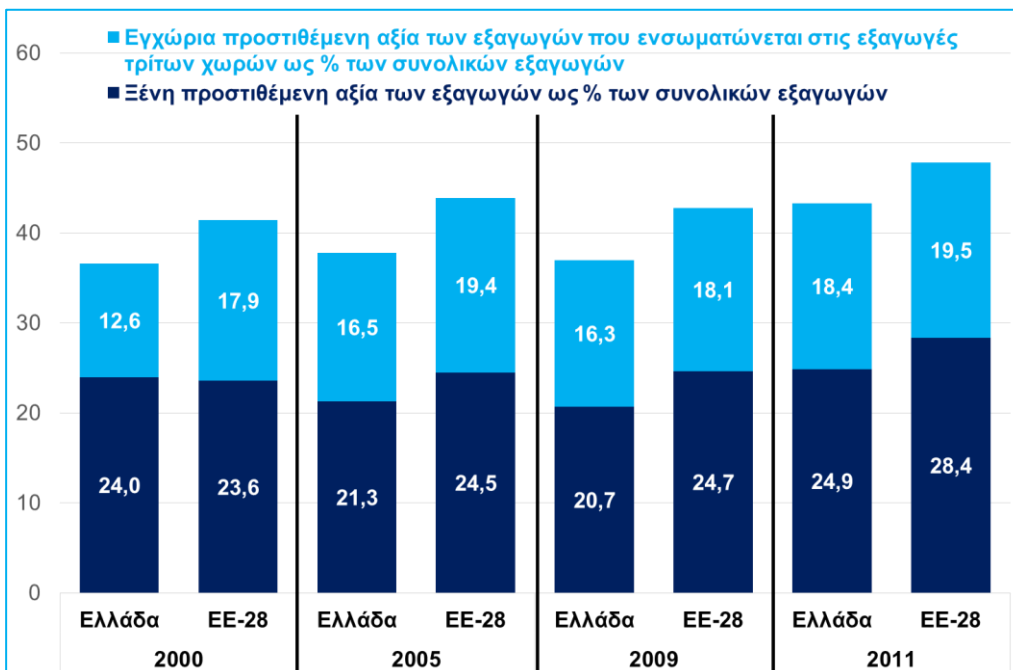

Στο διάγραμμα Δ03 παρουσιάζονται οι δύο αυτές μεταβλητές διαχρονικά από το 2000 έως το 2011 στην Ελλάδα και την ΕΕ-28 για λόγους σύγκρισης. Η συμμετοχή της Ελλάδας σε διεθνείς αλυσίδες αξίας μέσω εξαγωγών (προς τα εμπρός) υστερεί σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες, αν και η Ελλάδα έχει κάνει σημαντική πρόοδο από την ένταξή της στην Ευρωζώνη στις αρχές της δεκαετίας του 2000. Η είσοδος της Ελλάδας στην Ευρωζώνη λειτούργησε αρχικά ως διαρθρωτική προσαρμογή που προώθησε τη συμμετοχή της χώρας στις διεθνείς αλυσίδες αξίας μέσω εξαγωγών (προς τα εμπρός), πριν να αρχίσει να υφίσταται τις αρνητικές επιπτώσεις της μείωσης της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της Ελλάδος στη διάρκεια της δεκαετίας του 2000.

Η συμμετοχή σε διεθνείς αλυσίδες αξίας μέσω εισαγωγών (προς τα πίσω) υστερεί επίσης σε σχέση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες (24,9% στην Ελλάδα σε σχέση με 28,4% στην ΕΕ-28 το 2011), αν και εμφανίζει κάποια περιορισμένη πρόοδο έναντι των αρχών της δεκαετίας του 2000. Η πρόοδος αυτή φαίνεται να σημειώνεται μετά την έναρξη της κρίσης το 2009, ενώ μέχρι τότε το ποσοστό της ξένης προστιθέμενης αξίας των ελληνικών εξαγωγών μειωνόταν διαχρονικά. Η πορεία αυτή συμβαδίζει με την πορεία της διεθνούς ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας (απώλεια το 2000-2009, βελτίωση μετά το 2009). Η

Ελλάδα, λοιπόν, δεν ήταν ελκυστικός κόμβος για τις διεθνείς αλυσίδες αξίας στην περίοδο όπου το σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος αυξανόταν, πριν να αρχίσει να βελτιώνεται μετά το 2009.

Η όλη συζήτηση για μια αλλαγή του παραγωγικού προτύπου προς εξωστρεφείς δραστηριότητες περιλαμβάνει εξ ανάγκης και τη δυνατότητα σύστασης παραγωγικών μονάδων που «μεταποιοούν» τα ενδιάμεσα αυτά αγαθά έτσι ώστε να δημιουργείται πολύ μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία (δηλαδή εισοδήματα) στην Ελλάδα. Η διαδικασία αυτή θα μπορούσε να υποβοηθηθεί και με την είσοδο ξένων επιχειρήσεων, που θα ενδιαφέρονται για τη μεταποίηση αυτών των ενδιάμεσων προϊόντων που μέχρι σήμερα, κατά κύριο λόγο, εξάγονται σε τρίτες χώρες και ενσωματώνονται στην εγχώρια παραγωγή και τις εξαγωγές τελικών προϊόντων των χωρών αυτών.

Δ03: Ξένη προστιθέμενη αξία στις εξαγωγές της Ελλάδας και της ΕΕ-28 και εγχώρια προστιθέμενη αξία των εξαγωγών που ενσωματώνεται στις εξαγωγές τρίτων χωρών ως % των συνολικών εξαγωγών (OECD, Trade in Value Added Statistics, 2011)

Οικονομικές εξελίξεις

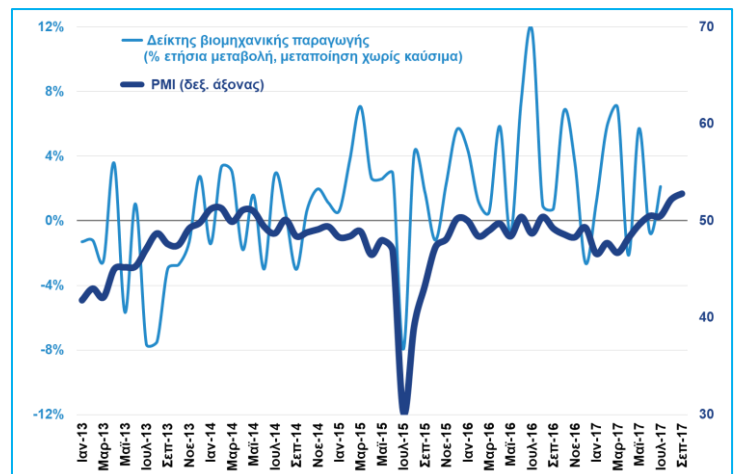
Μεταποίηση: Σημαντική βελτίωση κατέγραψε τον Σεπτέμβριο του 2017 ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση (PMI), παρουσιάζοντας τον εντονότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγής από τον Ιούνιο του 2008 (**Δ04**). Σύμφωνα με τα στοιχεία του δείκτη, η αύξηση της ζήτησης κυρίως από το εσωτερικό συνέβαλε στην ενίσχυση των προσλήψεων για 5^ο συνεχόμενο μήνα, ενώ ταυτόχρονα μειώθηκε το επίπεδο των αποθεμάτων και των αδιεκπεραιώτων εργασιών. Επιπρόσθετα, οι μεταποιητικές επιχειρήσεις παρέμειναν αισιόδοξες αναφορικά με την πορεία της παραγωγής και των εξαγωγών κατά τους επόμενους 12 μήνες, δηλώνοντας ότι σκοπεύουν να προχωρήσουν σε επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες. Σημειώνεται, πάντως ότι οι παραγγελίες από το εξωτερικό κατά τον Σεπτέμβριο του 2017 εμφανίζουν αποδυνάμωση, γεγονός το οποίο μπορεί να αποδοθεί στην ενίσχυση του ευρώ. Η εικόνα που παρουσιάζει ο δείκτης υπευθύνων προμηθειών στη μεταποίηση είναι συμβατή με την αξιολογητή αύξηση της βιομηχανικής παραγωγής κατά το διάστημα Ιαν - Ιουλ 2017 (+5,3%) και ειδικότερα της μεταποίησης χωρίς πετρελαιοειδή (+2,6%), όπως προκύπτει από τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, ενώ σε συνδυασμό με τη βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία, όπως καταγράφεται από τους δείκτες οικονομικού κλίματος (βλ. παρακάτω), ενισχύει την αισιοδοξία για σταθερή ανάπτυξη του τομέα κατά το επόμενο διάστημα.

Οικονομικό κλίμα: Περαιτέρω άνοδο παρουσίασε ο δείκτης οικονομικού κλίματος τον Σεπτέμβριο του 2017, ο οποίος ξεπέρασε το επίπεδο των 100 μονάδων για πρώτη φορά από τον Δεκέμβριο του 2014 (**Δ05**). Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε κυρίως η βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στη βιομηχανία και τις κατασκευές, ενώ παράλληλα η καταναλωτική εμπιστοσύνη ακολουθεί μια σταθερή ανοδική πορεία, με τα νοικοκυριά να εμφανίζονται λιγότερο απαισιόδοξα για την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης και της ανεργίας.

Πιο αναλυτικά, ο δείκτης οικονομικού κλίματος διαμορφώθηκε στις 100,6 μονάδες τον Σεπτέμβριο του

2017, από 99 μονάδες τον προηγούμενο μήνα και 91,8 τον Σεπτέμβριο του 2016, κινούμενος ανοδικά για 4^ο συνεχόμενο μήνα. Στη βιομηχανία, οι προβλέψεις για την παραγωγή και οι εκτιμήσεις για τις νέες παραγγελίες και τη ζήτηση ανακάμπτουν, την ώρα που οι επιχειρήσεις εμφανίζονται αισιόδοξες για την πορεία των εξαγωγών τους προσεχείς μήνες. Παρόλα αυτά, οι προβλέψεις για την απασχόληση μεταβάλλονται αρνητικά (σε αντίθεση με την αντίστοιχη μεταβλητή του δείκτη PMI), με το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά αύξηση των προσλήψεων να περιορίζεται στο 7% (από 17% τον προηγούμενο μήνα) και το ποσοστό εκείνων που προβλέπει μείωση της απασχόλησης να ανέρχεται στο 15% (από 4% τον προηγούμενο μήνα).

Δ04: Δείκτης Υπευθύνων Προμηθειών στη μεταποίηση (PMI) και μεταβολή του δείκτη παραγωγής στη μεταποίηση πλην πετρελαιοειδών (Markit, Σεπ. 2017)

Ενίσχυση των προσδοκιών καταγράφεται επίσης στις κατασκευές, καθώς οι προβλέψεις των επιχειρήσεων αναφορικά με το πρόγραμμα εργασιών και την απασχόληση βελτιώνονται σταδιακά, ενώ το κλίμα μεταβάλλεται θετικά τόσο στα δημόσια έργα όσο και στις ιδιωτικές κατασκευές. Παρόλα αυτά, το ισοζύγιο θετικών – αρνητικών απαντήσεων στις κατασκευές εξακολουθεί να είναι αρνητικό και σημαντικά χαμηλότερο σε σύγκριση με τους υπόλοιπους βασικούς τομείς (**Δ05**).

Στο λιανικό εμπόριο, οι προσδοκίες των επιχειρήσεων μεταβάλλονται οριακά θετικά τον Σεπτέμβριο του 2017, καθώς οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις βελτιώνονται ελαφρά, ενώ αντίθετα οι προβλέψεις για

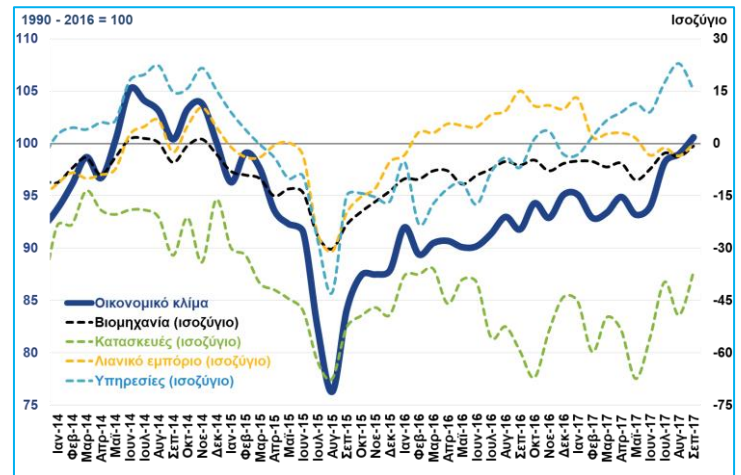

τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη τους αποδυναμώνονται, την ώρα που το ποσοστό των επιχειρήσεων που εκτιμά αύξηση της απασχόλησης αυξάνεται σημαντικά (στο 24% από 6% τον προηγούμενο μήνα. Σε κλαδικό επίπεδο, στα τρόφιμα-ποτά-καπνό το κλίμα βελτιώνεται, όπως επίσης και στα είδη οικιακού εξοπλισμού, ενώ αντίθετα ελαφρά πτώση παρουσιάζουν οι προσδοκίες στην ένδυση και υπόδηση, στα αυτοκίνητα και στα πολυκαταστήματα.

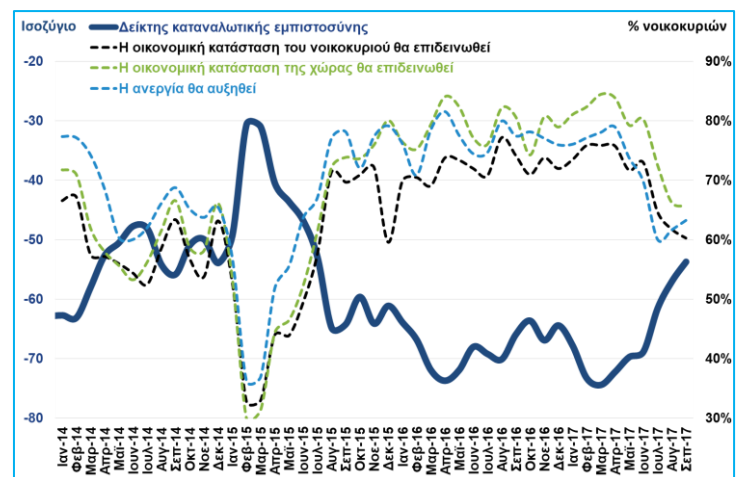
Τέλος, στις υπηρεσίες οι επιχειρηματικές προσδοκίες υποχωρούν ελαφρά τον Σεπτέμβριο του 2017, έπειτα από αξιολογή βελτίωση, ιδίως τους δύο προηγούμενους μήνες (Δ05). Έτσι, ταυτόχρονα και με τη λήξη της τουριστικής περιόδου, οι θετικές προβλέψεις των επιχειρήσεων για την εξέλιξη της ζήτησης τους προσεχείς μήνες περιορίζονται, ιδίως στον κλάδο εστίασης και καταλυμάτων, ενώ οι εκτιμήσεις για την απασχόληση το επόμενο τρίμηνο σταθεροποιούνται, με το 77% των επιχειρήσεων να εκτιμά ότι ο αριθμός των απασχολουμένων θα παραμείνει αμετάβλητος, το 12% να προβλέπει αύξηση και το υπόλοιπο 11% μείωση.

Από την πλευρά των καταναλωτών, ο δείκτης εμπιστοσύνης ακολουθεί μια σταθερή ανοδική πορεία από τις αρχές του 2017, ενώ τον Σεπτέμβριο διαμορφώθηκε στις -53,7 μονάδες, από -57 τον προηγούμενο μήνα και -65,9 τον Σεπτέμβριο του 2016. Παρά τις αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις, τα νοικοκυριά είναι λιγότερο απαισιόδοξα αναφορικά με την εξέλιξη της οικονομικής τους κατάστασης. Έτσι, το ποσοστό αυτών που προβλέπει ότι τα οικονομικά του θα επιδεινωθούν περιορίζεται τον Σεπτέμβριο του 2017 στο 60%, έναντι 62% τον προηγούμενο μήνα και 74% τον Σεπτέμβριο του 2016. Την ίδια ώρα, το ποσοστό των νοικοκυριών που εκτιμούν ότι η ανεργία θα αυξηθεί, αν και παρέμεινε σχεδόν αμετάβλητο σε σύγκριση με τον προηγούμενο μήνα στο 63%, είναι σημαντικά χαμηλότερο σε σύγκριση με τον Σεπτέμβριο του 2016, όταν είχε φτάσει στο 78% (Δ06).

Δ05: Δείκτης οικονομικού κλίματος και επιχειρηματικές προσδοκίες στους βασικούς κλάδους (EE - DG ECFIN και IOBE, Σεπ. 2017)

Δ06: Καταναλωτική εμπιστοσύνη και εκτιμήσεις νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση, τη γενική κατάσταση της χώρας και την ανεργία (EE - DG ECFIN και IOBE, Σεπ. 2017)

Προσχέδιο Κρατικού Προϋπολογισμού: Η αδυναμία των εσόδων από άμεσους φόρους το 2017 και 2018 αντισταθμίζεται από μια σταθερή και θεαματική βελτίωση των επιδόσεων των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (ΟΚΑ, Δ07), την ώρα που, παρά τη στασιμότητα των εσόδων από άμεσους φόρους, τα έσοδα από έμμεσους φόρους εκτιμάται ότι θα συνεχίσουν τη θεαματική πορεία αύξησης του 2017. Μάλιστα, η βελτίωση στις επιδόσεις των ΟΚΑ είναι τέτοιου μεγέθους που καλύπτει και το μεγαλύτερο μέρος των σημαντικού ύψους (€800 εκατ.) έκτακτων δαπανών «στήριξης της ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής» που εμφανίζονται για το 2017 στις εθνικολογιστικές προσαρμογές, χωρίς όμως παραπέρα ποιοτική εξειδίκευση και ανάλυση. Τεχνικές επεμβάσεις στη διαχείριση των αυξημένων επιστροφών φόρου για το 2017 χρηματοδοτούνται από το πρόγραμμα προσαρμογής της χώρας τελικά έχουν μηδενικό αποτέλεσμα σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης, αλλά εξωραΐζουν την εικόνα της πορείας των καθαρών εσόδων του τακτικού προϋπολογισμού για το 2018. Για το 2018 προϋπολογίζεται και μια ιδιαίτερα φιλόδοξη και πρωτοφανούς μεγέθους περικοπή λειτουργικών δαπανών σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης η οποία συνοδεύεται και από μια εθνικολογιστική προσαρμογή εξοικονόμησης δαπανών από φορείς της γενικής κυβέρνησης που θα χρηματοδοτήσει κοινωνικές δαπάνες, και που προϋπολογίζεται ότι θα υπεραντισταθμίσει την εδραιωμένη πλέον αύξηση των δαπανών μισθοδοσίας του κράτους. Σε σχέση με το 2017 η μισθοδοσία της κεντρικής κυβέρνησης θα είναι αυξημένη σε €12,63 δισ. έναντι €12,37 δισ., δηλαδή κατά €340 εκατ. περίπου, ενώ οι λειτουργικές δαπάνες της κεντρικής κυβέρνησης υπολογίζεται ότι θα μειωθούν σημαντικά από 6,1 δισ. που είναι η εκτίμηση υλοποίησης το 2017 σε €5,24 δισ. για το 2018.

Οι εκτιμήσεις για την πορεία της οικονομίας και των εσόδων παραμένουν σε αυτό το στάδιο ακόμα εξαιρετικά αβέβαιες, καθώς υπάρχουν καταγεγραμμένοι κίνδυνοι στην επίτευξη των στόχων, ειδικά σε ό,τι αφορά τα έσοδα από άμεσους φόρους, αλλά από την άλλη, είναι εφικτό και πιθανό τους επόμενους μήνες, οι εξελίξεις να υπερβούν αυτούς

τους κινδύνους. Παραμένει, όμως, ότι η στασιμότητα των εσόδων από άμεσους φόρους, παρά τη σημαντική ενίσχυση των φόρων περιουσίας και τις συνεχείς αυξήσεις στους συντελεστές φόρων, υπονοεί μια αδυναμία στη φορολογητέα ύλη, είτε επειδή φυσικά και νομικά πρόσωπα υψηλού εισοδήματος παύουν να δραστηριοποιούνται είτε επειδή υπάρχει μια μετατόπιση από αυτοαπασχολούμενους και μη οργανωμένες επιχειρήσεις προς μεγαλύτερη φοροαποφυγή, ως απάντηση στους αυξημένους φορολογικούς συντελεστές και τις αυξημένες ασφαλιστικές εισφορές.

Πρέπει να τονιστεί ότι σε σχέση με τον προϋπολογισμό του 2017 και το ΜΠΔΣ 2018 υπάρχει μια συνεχής και εντυπωσιακή βελτίωση του ισοζυγίου των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (ΟΚΑ), η οποία είναι μιας τάξης μεγέθους που για το 2017 απορροφά πλήρως την αυξημένη δαπάνη για «ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και ανάπτυξη», και τόσο για το 2017 όσο και για το 2018 απορροφά πλήρως την υστέρηση έναντι των μεγεθών του ΜΠΔΣ 2018 για τα έσοδα από άμεσους φόρους. Συνεπώς η αυξημένη διαφάνεια ως προς τη σύνθεση αυτής της βελτίωσης, αν δηλαδή προέρχεται από το σκέλος των εσόδων ή δαπανών των ΟΚΑ, που αναμένεται με τον οριστικό προϋπολογισμό θα έχει ιδιαίτερα μεγάλη σημασία.

Η πρόσβαση στα αναλυτικά αυτά στοιχεία εσόδων και δαπανών έχει επιπλέον αυξημένη σημασία, και αποτελεί και τον επόμενο λόγο για τον οποίο ο τακτικός προϋπολογισμός έχει μειωμένη σημασία για την αποτύπωση των δημοσιονομικών εξελίξεων ειδικά στο σκέλος των δαπανών, καθώς από 1/1/2017 το κράτος πλέον έχει σταματήσει να καταβάλλει το ίδιο τις συντάξεις των πρώην δημοσίων υπαλλήλων, αλλά καταβάλλει μια σταθερή επιχορήγηση στον ΕΟΠΠΥ και αυτός με τη σειρά του καταβάλλει τις συντάξεις αυτές. Αυτή η εξέλιξη καταγράφεται από τη σταθερότητα των δαπανών για ασφάλιση, περίθαλψη και κοινωνική προστασία και σε επίπεδο κεντρικής κυβέρνησης και μάλιστα με μείωση κατά €518 εκατ. στα €19,49 δισ. για το 2018. Αυτό όμως σημαίνει ότι όταν, για παράδειγμα, αυξάνουν οι καταβολές για συντάξεις πρώην δημοσίων υπαλλήλων, εφόσον

	Προϋπ. 2017	ΜΠΔΣ 2018	Εκτίμηση 2017	Προϋπ. 2018	Δ2018/2017	Σχόλιο Δ18/17
Έσοδα ΚΚ	55.281	55.008	53.231	54.428	1.197	Αύξηση κυρίως λόγω μείωσης επιστροφών. Μικρή υστέρηση vs ΜΠΔΣ
Άμεσοι φόροι	21.525	21.466	20.373	20.775	402	Αύξηση παρά την αδυναμία 2017. Υστέρηση vs ΜΠΔΣ
Έμμεσοι φόροι	26.718	27.502	27.099	27.652	553	Συνέχιση αύξησης και το 2018
Μη φορολογικά έσοδα	3.979	3.622	4.238	3.747	-491	
Επιστροφές φόρων	3.324	3.383	4.686	3.566	-1.120	Η εξάλειψη της υπέρβασης 2017 (που αντισταθμίζεται από προσαρμογές πιο κάτω) εξισορροπεί την υστέρηση άμεσων φόρων vs ΜΠΔΣ
Δαπάνες ΚΚ	56.594	56.104	56.001	55.607	-394	Μείωση που βασίζεται σε φιλόδοξη μείωση λειτουργικών δαπανών και υπεραντισταθμίζει την αύξηση μισθών
Λειτουργικές δαπάνες ΚΚ	5.704	5.295	6.071	5.241	-830	Μεγάλη μείωση λειτουργικών δαπανών
Μισθοί ΚΚ	12.366	12.540	12.393	12.626	233	Αύξηση μισθών δημοσίου
Τόκοι	5.650	5.900	5.650	5.700	50	
Ταμειακό πρωτογενές ισοζύγιο ΚΚ	4.337	4.804	2.880	4.521	1.641	Μείωση επιστροφών και δαπανών
ΕΛ προσαρμογές εσόδων (πχ αποκρατικοποιήσεις, πρόγραμμα επιστροφής φόρων)	-1.996	-348	-670	-443	227	Βελτίωση 2017 λόγω επιστροφών φόρων €956 εκατ.
ΕΛ προσαρμογές δαπανών (εξοπλιστικά, δεδουλευμένοι τόκοι)	-661	-433	-1.290	-1.038	252	Υπέρβαση 2017 λόγω €800 εκατ. για κοινωνικές δαπάνες, €320 το 2018. Επίσης εξοικονόμηση €320 εκατ. δαπανών ΓΚ.
Δεδουλευμένοι τόκοι	900	1.100	850	1.300	450	Λόγω αναβολής τόκων ESM
Εθνικολογιστικές (ΕΛ) προσαρμογές ΚΚ	-2.657	-781	-1.960	-1.481	479	
Έσοδα ΚΚ μετά ΕΛ προσαρμογές	53.285	54.660	52.561	53.985	1.424	
Δαπάνες ΚΚ μετά ΕΛ προσαρμογές	57.255	56.537	57.291	56.645	-646	
Ισοζύγιο ΚΚ μετά από ΕΛ προσαρμογές	-3.970	-1.877	-4.730	-2.660	2.070	
Πρωτογενές ισοζύγιο ΚΠ (προσαρμογή για δεδουλ. Τόκους)	2.580	5.123	1.770	4.340	2.570	
Ισοζύγια φορέων που φαίνεται να εντάσσονται εντός κεντρικής κυβέρνησης	2.510	2.277	2.719	2.164	-555	
Νομικά πρόσωπα	1.634	1.284	1.788	1.290	-498	
ΔΕΚΟ	368	855	455	768	313	
Νοσοκομεία	508	138	476	106	-370	
Έλλειμμα σύνολο κεντρικής κυβέρνησης με φορείς	-1.460	400	-2.011	-496	1.515	
ΟΤΑ	200	398	129	169	40	
ΟΚΑ	-941	175	378	1.516	1.138	Η αδυναμία εσόδων άμεσων φόρων και αύξηση κοινωνικών δαπανών εξισορροπούνται από την απότομη βελτίωση, που δεν αναλύεται όμως στο προσχέδιο
Έλλειμμα γενικής κυβέρνησης με ΟΤΑ & ΟΚΑ	-2.201	973	-1.504	1.189	2.693	
% ΑΕΠ	-1,20%	0,50%	-0,80%	0,60%	1%	
Ενοποιημένοι τόκοι ΓΚ	6.015	6.445	5.791	6.303	512	
Πρωτογενές αποτέλεσμα ΓΚ	3.814	7.418	4.287	7.492	3.205	
% ΑΕΠ	2,10%	4%	2,40%	4%	2%	

Δ07: Βασικά μεγέθη προϋπολογισμού 2018 και πηγές αντιστάθμισης της υστέρησης στα έσοδα από άμεσους φόρους καθώς και της αύξησης των προσαρμογών για κοινωνικές δαπάνες (Υπ. Οικ, Προσχέδιο Προϋπολογισμού 2018)

εκκαθαρίζονται αιτήσεις συνταξιοδότησης που εκκρεμούν ή μετά από δικαστικές διεκδικήσεις πρώην δημοσίων υπαλλήλων αποσύρονται περικοπές στις συντάξεις τους, η αύξηση της σχετικής δαπάνης, σε σύγκριση με την επιχορήγηση που πλέον δίνει έναντι αυτής στον ΕΟΠΠΥ η κεντρική κυβέρνηση, δεν καταγράφεται στον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης. Μάλιστα, ακόμα και σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης και της ανάλυσης των μεγεθών των ΟΚΑ

δεν είναι εφικτή η παρακολούθηση αυτής της εξέλιξης, καθώς σε επίπεδο ΟΚΑ τα μεγέθη που δημοσιεύονται πλέον είναι αθροιστικά. Υπό την έννοια αυτή η πρόοδος που έχει επιφέρει στη δημοσιότητα των δημοσιονομικών μεγεθών η υλοποίηση των μνημονιακών προϋποθέσεων διαφάνειας έχει παραδόξως οδηγήσει σε μείωση της διαφάνειας, καθώς θεωρητικά έστω είναι πλέον εφικτή η ενίσχυση της δαπάνης για συντάξεις δημοσίων υπαλλήλων,

χωρίς αυτό να αναδεικνύεται στα μεγέθη του προϋπολογισμού.

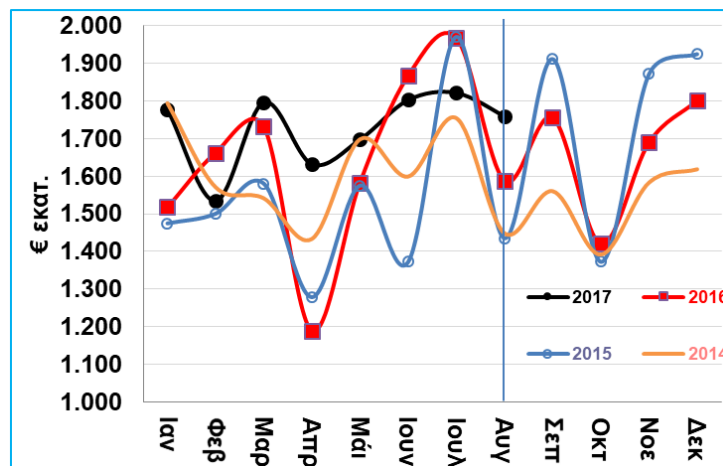
Σε ό,τι αφορά τη σημασία των εξελίξεων στους φορείς για τους οποίους το προσχέδιο καταγράφει μόνο ισοζύγια, και όχι αναλυτικά επιμέρους έσοδα και δαπάνες, σύμφωνα με το προσχέδιο του προϋπολογισμού:

- Το ισοζύγιο νομικών προσώπων υποχωρεί από €1,9 δισ. εκτίμηση για το 2017 σε €1,42 δισ. πρόβλεψη για το 2018.
- Το ισοζύγιο ΔΕΚΟ αυξάνει από €867 εκατ. εκτίμηση για το 2017 σε €1,15 δισ. πρόβλεψη για το 2018.
- Το ισοζύγιο νοσοκομείων υποχωρεί από €476 εκατ. εκτίμηση για το 2017 σε €106 εκατ. πρόβλεψη για το 2018.
- Το ισοζύγιο των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης αυξάνει από €381 εκατ. εκτίμηση για το 2017, και έναντι αρχικά προϋπολογισμένου ελλείμματος €938 εκατ., σε €1,52 δισ. πρόβλεψη για το 2018, σε συνέχεια της ήδη θεαματικής βελτίωσης έναντι του προϋπολογισμού 2017 και που ήδη σχολιάστηκε.
- Την ίδια ώρα το ταμειακό πρωτογενές αποτέλεσμα της κεντρικής κυβέρνησης, ως αποτέλεσμα της αύξησης εσόδων και συγκράτησης των δαπανών, πάντα λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω παρατηρήσεις, βελτιώνεται κατά €1,6 δισ., από €2,9 δισ. εκτίμηση υλοποίησης το 2017 σε €4,5 δισ. προϋπολογισμό για το 2018, ποσό μειωμένο σε σχέση με τα €4,8 δισ. που προέβλεπε το ΜΠΔΣ και το οποίο υποστηρίζεται και από τη γενναία πρόβλεψη μείωσης των πρωτογενών δαπανών της κεντρικής κυβέρνησης κατά €830 εκατ.
- Ως αποτέλεσμα των παραπάνω, το πρωτογενές αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης προβλέπεται να ανέλθει το 2018 σε €7,5 δισ. (4% ΑΕΠ) έναντι €4,3 δισ. (2,1% ΑΕΠ) εκτίμηση για το 2017.

Εκτέλεση προϋπολογισμού γενικής κυβέρνησης

Αυγούστου 2017: Η διατήρηση του πρωτογενούς αποτελέσματος της γενικής κυβέρνησης σε υψηλά επίπεδα τον Αύγουστο του 2017 (€4,5 δισ. έναντι €3,9 δισ. αντίστοιχα το 2016) υποστηρίζεται από την πορεία του πλεονάσματος των ΟΚΑ (€1,7 δισ. από €636 εκατ. πέρυσι και πριν τη λήψη των μέτρων που ισχύουν πλέον). Η γνωστή ήδη από τον προϋπολογισμό της κεντρικής κυβέρνησης αδυναμία των εσόδων από φόρους (κυρίως άμεσους φόρους όπως εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων) αντισταθμίζεται από την καλή πορεία των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές (€13,8 δισ. έναντι €13,1 δισ. πέρυσι, **Δ08**).

Δ08: Έσοδα γενικής κυβέρνησης από ασφαλιστικές εισφορές (Υπ. Οικ., Αύγουστος 2017)

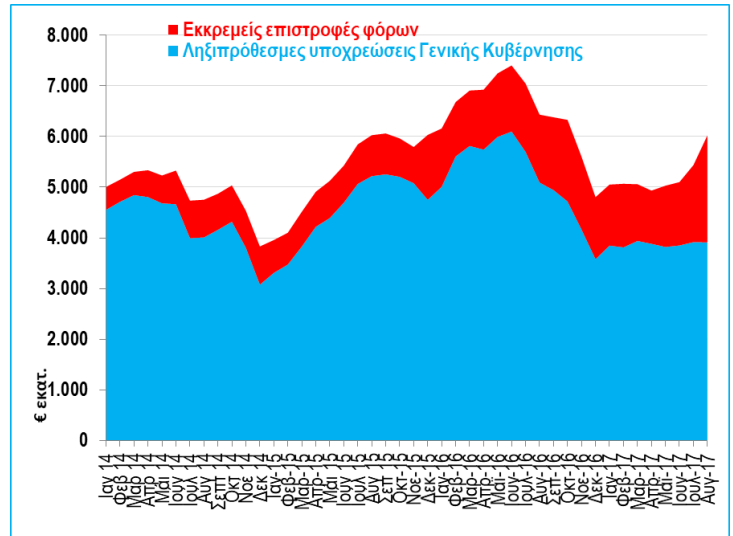
Την ίδια ώρα η συνεχιζόμενη άνοδος στις δαπάνες μισθοδοσίας του κράτους (€10,66 δισ. στο 8μηνο του 2017 έναντι €10,35 δισ. στο 8μηνο του 2016) υπερκαλύπτεται από την υποχώρηση των κοινωνικών παροχών (€24,8 δισ. από €25,6 δισ., κυρίως λόγω μεγάλης υποχώρησης των δαπανών για συντάξεις σε €19,8 δισ. από €20,8 δισ., ή κατά €982 εκατ.). Η πορεία των εσόδων και των δαπανών των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης με τη σειρά του φαίνεται να υποστηρίζει τις σχετικές εκτιμήσεις και προβλέψεις που γίνονται στον προϋπολογισμό 2018, αλλά πρέπει να γίνει μια σημαντική επισήμανση: Μεγάλο μέρος των αυξημένων εσόδων των ΟΚΑ αφορά αυξημένες ασφαλιστικές εισφορές δημοσίων υπαλλήλων ή συνταξιούχων, και συνεπώς αποτελούν το μαθηματικό ισοδύναμο μιας μείωσης μισθών στο δημόσιο ή συντάξεων η οποία δεν μας δίνει

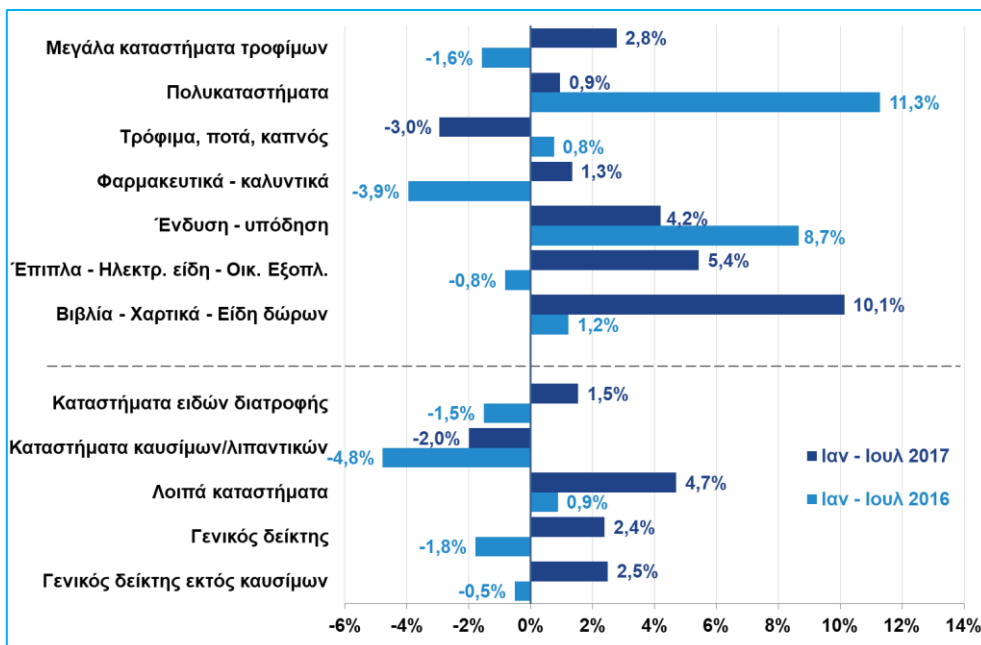
πληροφορίες για την πορεία των εσόδων από ασφαλιστικές εισφορές που καταβάλλονται από την αγορά, δηλαδή μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, τους εργοδότες τους και τους αυτοαπασχολούμενους. Το τελευταίο στοιχείο θα ήταν ιδιαίτερα κρίσιμο για την αξιολόγηση του βαθμού στον οποίο η υπερφορολόγηση έχει εγκλωβίσει την αγορά σε θέσεις εργασίας χαμηλής αμοιβής και σε βαθμό που να μειώνει τα έσοδα του κράτους ή αν εναλλακτικά παρά την υπερφορολόγηση συνολικά η αγορά σταθεροποιείται και τείνει να ανακάμψει. Επιπλέον, αλλαγές στον τρόπο καταβολής έχουν μειώσει τις διακυμάνσεις στις μηνιαίες καταβολές, αλλά από την άλλη αυτή η αλλαγή για φέτος συνεπάγεται μειωμένη συγκρισιμότητα με τα μεγέθη του 2016 ειδικά αν ληφθούν υπόψη τα προαναφερόμενα και ειδικά για τους μήνες που παραδοσιακά είχαν εποχική μείωση εσόδων, όπως ο Αύγουστος.

Την ίδια ώρα η επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων φαίνεται να επηρεάζεται και πάλι από το πρόγραμμα πληρωμής των ληξιπρόθεσμων οφειλών του κράτους, που έχουν εκ νέου αυξηθεί τον Αύγουστο (**Δ09**), ανερχόμενες πλέον σε €2,1 δισ. από €1,53 δισ. τον Ιούλιο. Όμως, η προσέγγιση της διοίκησης για συμψηφισμό επιστροφών φόρου εισοδήματος με οφειλές ΕΝΦΙΑ σημαίνει ότι πιθανότατα το μεγαλύτερο μέρος αυτής της αύξησης είναι συγκυριακό.

Δ09: Ληξιπρόθεσμες οφειλές γενικής κυβέρνησης και εκκρεμείς επιστροφές φόρων
(Πηγή: Υπ. Οικ., Αύγουστος 2017)

Όγκος λιανικών πωλήσεων: Άνοδο +3% σημείωσε ο όγκος λιανικών πωλήσεων πλην καυσίμων τον Ιούλιο του 2017 σε ετήσια βάση, επιπλέον αύξησης +9,6% τον Ιούλιο του 2016, ως αποτέλεσμα της αύξησης του όγκου πωλήσεων σε όλες τις κατηγορίες καταστημάτων, ιδίως στα καταστήματα επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών και οικιακού εξοπλισμού (+12,2%) και βιβλίων χαρτικών ειδών τεχνολογίας κλπ. (+8,8%). Στα μεγάλα καταστήματα τροφίμων ο όγκος πωλήσεων κινήθηκε επίσης ανοδικά (+3%), ενώ συνολικά στα είδη διατροφής εμφανίζεται άνοδος +1,8%. Αντίθετα, πτώση σε σύγκριση με τον Ιούλιο του 2016 σημείωσαν οι πωλήσεις καυσίμων (-3%).

Δ10: Δείκτης όγκου στο λιανικό εμπόριο κατά κατηγορία καταστημάτων
(ΕΛΣΤΑΤ, Ιουλ. 2017)

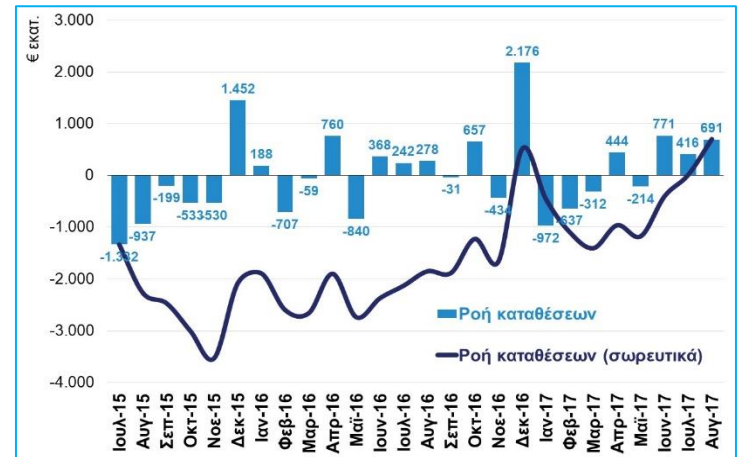
Συνολικά, κατά το διάστημα Ιαν – Ιουλ 2017, ο γενικός δείκτης όγκου πλην καυσίμων σημείωσε αύξηση +2,4%, με όλες τις κατηγορίες καταστημάτων να εμφανίζουν άνοδο, εκτός από τα εξειδικευμένα καταστήματα τροφίμων (οπωροπωλεία, ιχθυοπωλεία, ζαχαροπλαστέια, αρτοποιεία κλπ), όπου ο όγκος πωλήσεων μειώθηκε κατά -3%, ενώ στα καύσιμα παρατηρείται πτώση -2% (Δ10).

Χρηματοδότηση και καταθέσεις: Άνοδο για τρίτο συνεχόμενο μήνα σημείωσαν οι καταθέσεις των νοικοκυριών τον Αύγουστο του 2017, παρουσιάζοντας μηνιαία ροή +€691 εκατ. Υπενθυμίζεται ότι κατά τους δύο προηγούμενους μήνες (Ιούλιο και Ιούνιο 2017) είχαν αυξηθεί κατά +€416 εκατ. και +€771 εκατ. αντίστοιχα. Στην εξέλιξη αυτή συνέβαλε η βελτίωση της εμπιστοσύνης μετά την ολοκλήρωση της 2^{ης} αξιολόγησης, η καταβολή του επιδόματος αδείας στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, καθώς επίσης η αύξηση των εισπράξεων από τον τουρισμό (+8% το δίμηνο Ιουν-Ιουλ 2017 σε σύγκριση με το αντίστοιχο δίμηνο του 2016), ενώ οι αυξημένες φορολογικές υποχρεώσεις (πληρωμή της 2^{ης} και 3^{ης} δόσης του φόρου εισοδήματος καθώς και η πληρωμή των δόσεων του ΕΝΦΙΑ), αναμένεται να ασκήσουν πιέσεις στο υπόλοιπο των καταθέσεων των νοικοκυριών. Πάντως, η άνοδος των τελευταίων τριών μηνών συνέβαλε στο να υπερκαλυφθεί η εκροή που σημειώθηκε από τον Ιούλιο του 2015, που επιβλήθηκαν τα capital controls, με τη σωρευτική μεταβολή να είναι θετική κατά +€704 εκατ. (Δ11). Την ίδια ώρα, οι καταθέσεις των επιχειρήσεων αυξήθηκαν εκ νέου τον Αύγουστο του 2017 (+€689 εκατ.), έπειτα από την αρνητική κατά -€93 εκατ. κατά τον Ιούλιο του ίδιου έτους, ενισχύοντας την ανοδική τάση που παρουσιάζει το υπόλοιπό τους από τον Ιούλιο του 2015 και μετά, γεγονός στο οποίο έχει συμβάλει η αυξανόμενη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληρωμών (Δ12).

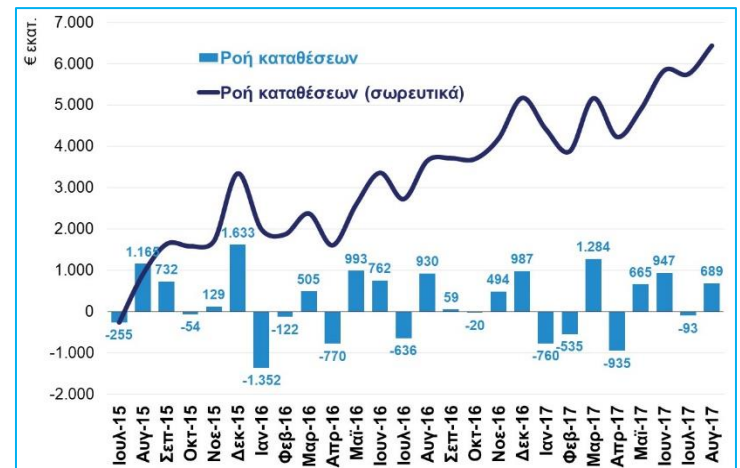
Από την άλλη πλευρά, η μεταβολή της χρηματοδότησης του ιδιωτικού τομέα παρέμεινε σε αρνητικό έδαφος τον Αύγουστο του 2017 (-0,9%), με τον ρυθμό ετήσιας μεταβολής των δανείων προς επιχειρήσεις να διαμορφώνεται σε -0,2%, των

καταναλωτικών δανείων σε -0,4% και των στεγαστικών δανείων σε -3% (Δ13).

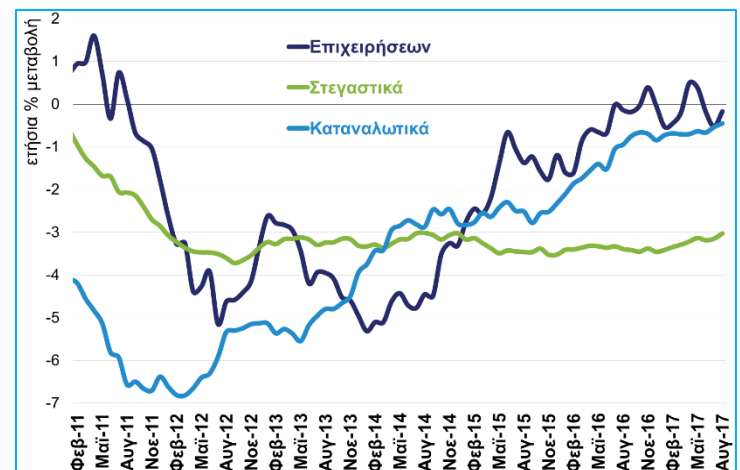
Δ11: Ροή καταθέσεων νοικοκυριών
(Τράπεζα της Ελλάδος, Αυγ. 2017)

Δ12: Ροή καταθέσεων επιχειρήσεων
(Τράπεζα της Ελλάδος, Αυγ. 2017)

Δ13: Χρηματοδότηση επιχειρήσεων και νοικοκυριών – ετήσια % μεταβολή (Τράπεζα της Ελλάδος, Αυγ. 2017)

Οικονομικά μεγέθη μελών ΣΕΒ

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ

€368 δισ.
67% συνόλου*

ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ

€60 δισ.
51% συνόλου*

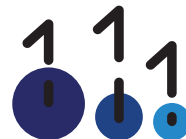
ΠΩΛΗΣΕΙΣ

€62 δισ.
43% συνόλου*

ΠΡΟ ΦΟΡΩΝ ΚΕΡΔΗ

€2,4 δισ. **
30% συνόλου**

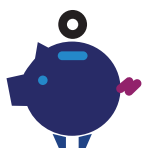
ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ

190.000
11% συνόλου ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

ΜΙΣΘΟΙ

€4,8 δισ.
20% συνόλου***

ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΕΙΣΦΟΡΕΣ

€2,1 δισ.
20% συνόλου***

ΦΟΡΟΣ ΕΠΙ ΚΕΡΔΩΝ

€0,8 δισ.
29% συνόλου****

* 20.500 δημοσιευμένοι ισολογισμοί χρήσης 2015 που περιλαμβάνονται στη βάση της ICAP

** σύνολο κερδών κερδοφόρων επιχειρήσεων

*** % επί του συνόλου τακτικών αποδοχών (χωρίς bonus και υπερωρίες)/ασφαλιστικών εισφορών ασφαλισμένων στο ΙΚΑ

**** % επί του συνόλου εσόδων από φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων

Όραμα

Οραματιζόμαστε την Ελλάδα ως τη χώρα, που κάθε πολίτης του κόσμου θα θέλει και θα μπορεί να επισκεφθεί, να ζήσει και να επενδύσει. Οραματιζόμαστε μια ανοιχτή, κοινωνικά υπεύθυνη και οικονομικά φιλελεύθερη χώρα-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που προτάσσει την ισχυρή ανάπτυξη ως παράγοντα κοινωνικής συνοχής. Θέλουμε μια Ελλάδα δυναμικό κέντρο της ευρωπαϊκής περιφέρειας, με στέρεους θεσμούς, ελκυστικό κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, που προάγει τις εξαγωγές, την καινοτόμο επιχειρηματικότητα, την παραγωγή και τις ποιοτικές υπηρεσίες, τη βιώσιμη ανάπτυξη, τη γνώση, τη συνοχή, τις ίσες ευκαιρίες και το κράτος δικαίου.

Αποστολή

Ηγεσία & Γνώση

Ο ΣΕΒ διαδραματίζει ηγετικό ρόλο στον μετασχηματισμό της Ελλάδας σε μια παραγωγική, εξωστρεφή και ανταγωνιστική οικονομία, ως ανεξάρτητος και υπεύθυνος εκπρόσωπος της ιδιωτικής οικονομίας.

Κοινωνικός Εταίρος

Ο ΣΕΒ, ως κοινωνικός εταίρος που πιστεύει στη λειτουργία των θεσμών, προωθεί στα αρμόδια όργανα της Πολιτείας και της Ε.Ε. τις απόψεις και θέσεις της επιχειρηματικής κοινότητας.

Ισχυρός Εκπρόσωπος

Ο ΣΕΒ διαμορφώνει θέσεις, αναλύσεις και προτάσεις πολιτικής για την οικονομία, τη βιομηχανία, την καινοτομία, την απασχόληση, την παιδεία και τις εργασιακές δεξιότητες, τον κοινωνικό διάλογο, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την εταιρική υπευθυνότητα.

Φορέας Δικτύωσης

Ο ΣΕΒ δικτυώνει τα μέλη του μεταξύ τους & με τα κέντρα αποφάσεων (εγχώρια και διεθνή), με στόχο τη δημιουργία προστιθέμενης αξίας.

Σύγχρονες Επιχειρήσεις, Σύγχρονη Ελλάδα

ΣΕΒ σύνδεσμος επιχειρήσεων
και βιομηχανιών

Ξενοφώντος 5, 105 57 Αθήνα
T: 211 5006 000
F: 210 3222 929
E: info@sev.org.gr
www.sev.org.gr

SEV Hellenic Federation
of Enterprises

168, Avenue de Cortenbergh
B-1000 Bruxelles
M: +32 (0) 494 46 95 24
E: sevbrussels@proximus.be

ΑΚΟΛΟΥΘΗΣΤΕ ΜΑΣ
ΣΤΑ ΜΕΣΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ
ΔΙΚΤΥΩΣΗΣ

